KOREA

كۆز يېشلىكلەردىن
نەزمىزكەم

مىللەتلەر نەشرىياتى
بېيجىڭ

كورپىلىكلەردىن نەرمىنزكەم

تەرجىمە قىلغۇچى: سېيىت تىلىۋالدى

مىللەتلەر نەشرىياتى
بېيجىڭ

责任编辑：茹仙·阿不都热依木
责任校对：赛比耶·艾合太木

图书在版编目(CIP)数据

中国人比韩国人少什么：维吾尔文/张宏杰著；色依提译. 一北京：民族出版社，2007.3

ISBN 978-7-105-08161-5

Ⅰ.中... Ⅱ.①张...②色... Ⅲ.民族精神 一对比研究一中国、韩国一维吾尔语（少数民族语言）Ⅳ.C955.2 C955.312.6

中国版本图书馆 CIP 数据核字(2007)第 034988 号

出版发行：民族出版社　　http://www.e56.com.cn
社　　址：北京市和平里北街 14 号　　邮编：100013
电　　话：010-64290862（维文室）
印　　刷：民族印刷厂
版　　次：2007 年 3 月第 1 版　2007 年 3 月北京第 1 次印刷
开　　本：850×1168 毫米
印　　张：8.75
印　　数：0001-3000 册
定　　价：14.00 元

978-7-105-08161-5/I.1796（维 257）

本书根据文史出版社 2004 年 9 月第一版第一次印刷版本翻译出版

بۇ كىتاب تارىخ ۋە مەدەنىيەت نەشرىياتى 2004 ـ يىلى 9 ـ ئايدا نەشر قىلغان 1 ـ نەشرى 1 ـ باسمىسىغا ئاساسەن تەرجىمە ۋە نەشر قىلىندى.

مەسئۇل مۇھەررىر : روشەن ئابدۇرېھىم
مەسئۇل كوررېكتور : سەبىيەم ئەختەم

كورىيىلىكلەردىن نەرىمىز كەم

تەرجىمە قىلغۇچى: سېيىت تىلىۋالدى

نەشر قىلغۇچى : مىللەتلەر نەشرىياتى
ئادرېسى : بېيجىڭ شەھىرى خېپىڭلى شىمالىي كوچا 14 - قورۇ
پوچتا نومۇرى : 100013، تېلېفون نومۇرى : 6429086 - 010
ساتقۇچى : جايلاردىكى شىنخۇا كىتابخانىلىرى
باسقۇچى : مىللەتلەر باسما زاۋۇتى
نەشرى : 2007 - يىل 3 - ئايدا 1 - قېتىم نەشر قىلىندى
بېسىلىشى : 2007 - يىل 3 - ئايدا بېيجىڭدا 1 ـ قېتىم بېسىلدى
ئۆلچىمى : 850×1168م م، 32 كەسلەم
باسما تاۋىقى : 8.75
سانى : 0001 - 3000
باھاسى : 14.00 يۈەن
978-7-105-08161-5/I.1796（维 257）

تەرجىماندىن

كورىيىنىڭ «يەنە بىر كۆرسەم» ناملىق كۆپ قىسىملىق تېلېۋىزىيە تىياتىرى ئۇيغۇرچىغا تەرجىمە قىلىنىپ كۆرسىتىلىشى بىلەن ئۇيغۇر جامائەتچىلىكى ئارىسىدا "كورىيە مودىسى" ئەۋج ئېلىشقا باشلىغان چاغلار ئىدى. مەن دەسلەپتە، كورىيىنىڭ «يەنە بىر كۆرسەم» ناملىق بۇ فىلىمنى "كوت- كوت گېپىنىڭ ئايىغى چىقمايدىغان زېرىكىشلىك فىلىم"بولسا كېرەك، دەپ كۆرمەپتىمەن.

لېكىن، ئۇزۇن ئۆتمەيلا تۆت ئۇيغۇر يىغىلغان يەرنىڭ ھەممىسىدىلا ئاشۇ فىلىمنىڭ گېپى بولۇپ كەتتى. ھەتتا ئۈرۈمچىدىكى "چاي خۇمار خوتۇنلارمۇ كورىيە فىلىمنى كۆرىمىز دەپ كەچتە چاي ئۇيۇنمايدىغان بولۇپ قاپتۇدەك"دېگەن گەپلەر تارقالدى. دېمىسىمۇ، ھەممىلا يەردە كورىيە فىلىمىنىڭ گېپى ئىدى. ئاخىرى مەنمۇ ئۇ فىلىمنى ئۇيەر- بۇيەردىن تېرىپ- تۆنەپ كۆرۈپ باقتىم. شۇ قىزىقچىلىقتا ھەر كۈنى كەچتە ئائىلە بويىچە ئولتۇرۇپ «يەنە بىر كۆرسەم»نى قالدۇرماي كۆرۈدىغان بولدۇق. ئاڭغىچە مەركىزىي تېلېۋىزىيە ئىستانسىسىدا كورىيىنىڭ «سۇ پەرىسى» ناملىق يەنە بىر كۆپ قىسىملىق تېلېۋىزىيە تىياتىرى قويۇلدى. نەزىرىمدە «سۇ پەرىسى» «يەنە بىر كۆرسەم»دىنمۇ جەلپكار ئىدى. مەركىزىي تېلېۋىزىيە ئىستانسىسى ئۇ فىلىمنى ھەر كۈنى ئىككى قىسىمدىنلا بېرىدىغان بولغاچقا ئۇنىڭغا ساقلاپ بولالماي، ئاخىرى بازاردىن فىلىمنىڭ بىر يۈرۈش DVD پلاستىنكىسىنى سېتىۋېلىپ ئەكىلىپ، ھەپتە ئاخىرىدا ئىككى كۈن مىدىرىماي ئولتۇرۇپ باشتىن- ئاياغ كۆرۈۋەتتىم. ئاندىن شىنجاڭ تېلېۋىزىيە ئىستانسىسىغا تېلېفون قىلىپ، ئۇلارغا «سۇ پەرىسى»نىمۇ تەرجىمە قىلىش تەكلىپىنى بەردىم

此为试读，需要完整PDF请访问：www.ertongbook.com

ۋە ئۇلاردىن: "ناۋادا خالىساڭلار مەن تەرجىمە قىلىپ بەرسەم" دەپ ئىلتىماس قىلدىم. لېكىن، ئۇلار بۇ فىلىمنى بىر نەچچە كۈننىڭ ئالدىدا بىرەيلەنگە تەرجىمە قىلىشقا ئورۇنلاشتۇرۇپ بولغانىكەن.

دېمەك، مودىكەشلىك دېسە قۇيقا چاچلىرى تىك تۇرىدىغان مەندەك بىر مۇتەئەسسىپ ئادەممۇ ئاخىرى بىلىپ-بىلمەيلا "كورىيە مودىسى"غا رام بولۇپ قالدىم. مېنىڭچە، كورىيە فىلىملىرىنىڭ مۇۋەپپەقىيىتى كورىيانلارغا خاس مىللەت ئەنئەنىسى، قىممەت قارىشى، تەپەككۇر ئۇسۇلى، ئېستېتىك تۇيغۇ قاتارلىقلار يادرولۇق قىدىكى مىللىي مەدەنىيەت ئەنئەنىسىنى زامانغا لايىق شەكىل ۋە ئۇسۇلدا ئىپادىلىيەلىگەنلىكىدە. قىسقىسى، مىللەت خاسلىقى بىلەن زامانىۋىلىقنى چەمبەرچاس باغلىيالىغانلىقىدا ئىدى.

باشقا كۆرمىڭ ئۇيغۇر تاماشىبىنلىرىغا ئوخشاشلا، ئالتە تاغنىڭ نېرىسىدىكى كورىيانلارنىڭ جامائەت ئەخلاقى، ئائىلىۋى ئەخلاقى، كىشىلىك مۇناسىۋەت ئادەتلىرى، مىللىي خاراكتېر ۋە مىللەت ئەنئەنىسىگە بولغان ھۆرمەت-ئېھتىرام قاتارلىق جەھەتلەردە نېمە ئۈچۈن ئۇيغۇرلارغا ئوخشاپراق كېتىدىغانلىقىنىڭ تېگىگە يېتەلمەي يۈرگەن كۈنلەرنىڭ بىرىدە، «كورىيىلىكلەردىن نەرىمىز كەم؟» ناملىق بۇ كىتابنى ئۇچرىتىپ قالدىم.

كىتابتا جۇڭگو بىلەن كورىيىنىڭ سىياسىي، ئىقتىساد، مەدەنىيەت، مائارىپ جەھەتتىكى پەرقلىرى سېلىشتۇرما شەكىلدە بايان قىلىنغان بولۇپ، كورىيە مۇۋەپپەقىيىتىنىڭ سىرى ئازدۇر-كۆپتۇر يورۇتۇپ بېرىلگەن. بولۇپمۇ كورىيىنىڭ مىللەت ئەنئەنىسىگە مۇئامىلە قىلىش، مىللەت خاسلىقىدىن ئىبارەت بۇ تەرەققىيات ئومۇرتقىسىغا غەربنىڭ زامانغا لايىق تاكتىكا ئامىللىرى بىلەن قۇۋۋەت بېرىش، مائارىپتىكى تەگسىزلىكلەرنى ئوڭشۇلۇق تۈگىتىپ، مائارىپنى مىللەتنى كامال تاپقۇزىدىغان تۈۋرۈك كەسپكە ئايلاندۇرۇش، يېزىلار

مەسىلىسىنى جايىدا ھەل قىلىپ، ئىقتىسادىي جەھەتتە ئىككى قۇتۇپقا بۆلۈنۈشنىڭ ئالدىنى ئېلىش ۋە چىرىكلىككە قارشى تۇرۇشتا ئېغىر بەدەللەرنى تۆلەپ كېتىشتىن قورقماي، پاك، ئىناق ۋە دېموكراتىك جەمئىيەت بەرپا قىلىش قاتارلىق جەھەتلەردىكى ئاچچىق- چۈچۈك سەرگۈزەشتىلىرى ۋە مۇۋەپپەقىيەتلىك تەجرىبىلىرى تونۇشتۇرۇلغان.

قىسقىسى، كورېيە تەجرىبىسىنىڭ قىممەتلىك يېرى ـــ مىللەت خاسلىقىنى گەۋدىلەندۈرىدىغان ئېسىل ئەنئەنىلەرنى "كونىلىق"دەپ چۆرۈۋەتمەي، ئەكسىچە ئۇنى زامانىۋىلىق ئۇچۇن ئىجابىي ۋە ئىجادىي خىزمەت قىلدۇرۇش ئارقىلىق، مىللەت ئەنئەنىسىنىڭ كۈچ- قۇدرىتىنى زامانىۋىلاشتۇرۇش قۇرۇلۇشى داۋامىدا تېخىمۇ كامال تاپقۇزالىغانلىقىدا ئىدى.

شۇڭا، مىللەتلەر نەشرىياتىدىكى مۇناسىۋەتلىك يولداشلارنىڭ مەسلىھەتىنى ئالغاندىن كېيىن، ئۇيغۇر ئوقۇرمەنلىرىگە، بولۇپمۇ كورېيە مودېلىدىن ھەيران قېلىۋاتقان قېرىنداشلىرىمىزغا كورېيە مۇۋەپپەقىيىتىنىڭ سىرىنى تونۇشتۇرۇپ بېقىش نىيىتىدە بۇ كىتابنى تەرجىمە قىلىپ چىقتىم.

ئوقۇرمەنلەرنىڭ كىتابنىڭ تەرجىمىسى ھەققىدە قىممەتلىك تەنقىدىي پىكىرلەرنى بېرىشىنى ئۈمىد قىلىش بىلەن بىرگە، ئەزىز دوستلارغا ئالدى بىلەن ئاپتورنىڭ " مىللەت خاسلىقى بولمىغان نەرسىنىڭ دۇنياغا تونۇلىشى مۇمكىن ئەمەس" دېگەن بۇ مەشھۇر جۈملىسىنى ھەدىيە قىلماقچىمەن.

ئوقۇرمەنلەر مۇشۇ بىر جۈملە سۆزنىڭ تۈرتكىسى بىلەن كىتابنى بىر ئوقۇپ بېقىشقا قىزىقىپ قالسا ئەجەب ئەمەس.

ـــ سېيىت تىلىۋالدى

مۇندەرىجە

ياپونىيەدىن ئۆگىنەمىزمۇ ياكى كورىيەدىنمۇ؟(كىرىش سۆز ئورنىدا) 1

كورىيىنى جۇڭگونىڭ زامانىۋىلىشىش يولىدىكى بىر پارچە ئەينەك دېيىشكە بولىدۇ. چۈنكى، كورىيىنىڭ ئەنئەنىۋى مەدەنىيەتتىكى پاسسىپ ئامىللارنى چىقىرىپ تاشلاپ، ئاكتىپ ئامىللارنى زامانىۋىلىشىش ئىسلاھاتى ئۈچۈن قانداق خىزمەت قىلدۇرغانلىقىنى ئىنچىكە كۆزىتىپ، ھازىرقىدەك تەرەققىياتلارنى قولغا كەلتۈرۈش جەريانىدىكى قايغۇ- ھەسرەتلىرىدىن ئىبرەت ئېلىپ، تەجرىبە- ساۋاقلىرىنى قوبۇل قىلىش بىز ئۈچۈن ھەقىقەتەن پايدىلىق.

كورىيىلىكلەردىن نەرىمىز كەم؟ 27

20- ئەسىرنىڭ 60- يىللىرى ياپونىيەدە ئۆتكۈزۈلگەن بىر قېتىملىق دۇنيا تەنھەرىكەت مۇسابىقىسىگە كورىيىمۇ قاتناشماقچى بولدى. كورىيە كوماندىسى يولغا چىقىش ئالدىدا، كورىيە پرېزىدېنتى كوماندا ئەزالىرىنى قوبۇل قىلدى. ئۇ كوماندا ئەزالىرىغا قىلغان سۆزىنىڭ ئاخىرىنى مۇنداق چۈشۈرگەنىدى: ”ناۋادا ئۇتتۇرۇپ قويساڭلار، بۇيۇك كورىيە دېڭىز قولتۇقى(ياپون دېڭىزى قولتۇقىنى كۆرسىتىدۇ)دىن قايتا ئۆتىمەن، دەپ خىيال ئەيلىمەڭلار!“ بۇ ئۇنىڭ ”ناۋادا يېڭىلىپ قالساڭلار، كورىيە خەلقىنىڭ ئار- نومۇسى ئۈچۈن دېڭىزغا سەكرەپ ئۆلۈۋېلىڭلار“ دېگىنى ئىدى.

جۇڭگولۇقلار بىلەن كورىيىلىكلەرنىڭ مىللەت خاسلىقىدىكى پەرقلەر 50

كورىيىلىكلەر بىلەن ئاز- تولا ئارىلىشىپ باقسىڭىز شۇنى ھېس قىلىسىزكى، كورىيىلىكلەرنىڭ ۋۇجۇدىدا جۇڭگولۇقلارنىڭ ئەمنىيە دەۋرىدىكى مىجەز- خۇلقى ساقلانغان؛ ئۇلار ساددا، تۈز، جەسۇر كېلىدۇ؛ ھەقىقانىيەتنى جېنىدىنمۇ

ئەزىز بىلىدۇ؛ قىسقىسى، ئۇلارنىڭ تەبىئىتى ئانچە بۇلغىنىپ كەتمىگەن.

•

كورىيىلىكلەر ئەنئەنىگە قانداق مۇئامىلە قىلىدۇ؟ 99

ئىشقىلىپ، كورىيىلىكلەرگە خاس نەرسىلەرنىڭ ھەممىسىنىڭ ئۆز ئالدىغا مۇزېيى بار. ئۇ مۇزېيلارغا قويۇلغان تەۋەررۈكلەرگە قارىغاندا، ئەمەلىي كۆرسەتمىلەر ئېخىمۇ جەلپكار . مىسالەن، جىڭفۇ سارىيىدا ھەر كۈنى ئەتىگەن ۋە كەچتە ئۆتكۈزۈلىدىغان سارايىنى ئېچىش ۋە تاقاش مۇراسىمىنى كۆرىسىز . بۇنداق مۇراسىملاردا ئىشلىتىلىدىغان كىيىم- كېچەك ۋە قورال- ياراغلارنىڭ ھەممىسىدە قەدىمىي ئەنئەنىگە ئىنتايىن ئەھمىيەت بېرىلىدۇ؛ مۇراسىم پۈتۈنلەي قەدىمكى ئۇسلۇبتا داغ- دوغىلىق ئۆتكۈزۈلىدۇ؛ ئېلىمىزدىكى قەدىمكىنى زورىغا دوراپ خوجا كۆردىگە ئۆتكۈزۈلىدىغان مۇراسىملارغا ھەرگىز ئوخشىمايدۇ.

كورىيىلىكلەردىكى مىللەتپەرۋەرلىك 126

2001- يىلى 8- ئاينىڭ 13- كۈنى يەنى ياپونىيە باش ۋەزىرى شياۋ چۈەن چۈنيىلاڭ "شېھىتلەر قەبرىگاھى"نى تاۋاپ قىلغان كۈنى، 20 نەپەر كورىيىلىك نەۋقىران ياپونىيىگە ئېتىراز بىلدۈرۈش ئۈچۈن، سېئۇلدىكى مۇستەقىللىق مەيدانىغا يىغىلدى ۋە بىردىن بارمىقىنى كېسىپ ئۇنى كورىيىنىڭ دۆلەت بايرىقىغا ئوراپ، ياپونىيىنىڭ كورىيىدە تۇرۇشلۇق ئەلچىخانىسىغا ئەۋەتىپ بەردى. كورىيە ھۆكۈمىتىمۇ ئاۋامنىڭ كەيپىياتىغا دەرھال ماسلىشىپ، ياپونىيىگە قاتتىق ئېتىراز بىلدۈردى؛ پرېزىدېنت بىلەن پالاتا باشلىقىمۇ باياناتئېلان قىلىپ، شياۋچۈەننىڭ بۇ ئىشىنى قاتتىق ئەيىبلىدى .

كورىيە چىرىكلىككە قانداق قارشى تۇرغان؟ 147

كورىيىنىڭ «ھۆكۈمەت خادىملىرى ئەخلاق قانۇنى»نىڭ " مال- مۈلۈكنى تىزىملىتىش ۋە ئاشكارىلاش"دېگەن ئىككىنچى بابى نەق 10 ملڭ خەت ئەتراپىدا بولۇپ، ئۇنىڭدا " تىزىملىنىدىغان مال- مۈلۈك ئىلتىماس قىلغۇچى، ئۇنىڭ جۆرىسى ۋە بىۋاستە ئۇرۇق- تۇغقانلىرىنىڭ ئۆي- زېمىنى، قولىدىكى نەق

پۇلى، بانكىدىكى ئامانەت پۇلى، زايوملىرى ، پاي چېكى ۋە گۆھەر- ياقۇتلىرى، قىممەتلىك تەۋەررۈكلىرى ، سەنئەت بۇيۇملىرى قاتارلىقلارنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ" دەپ بەلگىلەنگەن، شۇنداقلا يۇقىرىقىدەك مال- مۈلۈكلەرنى تەكشۈرۈش هوقۇقىنىڭ دائىرىسىمۇ ناھايىتى تەپسىلىي كۆرسىتىلگەن. مىسالەن، ئۇنىڭدا "پۇل مۇئامىلىسى ئورگانلىرىنىڭ باشلىقلىرىدىن كەسپىي مۇئامىلىگە ئائىت ماتېرىياللارنى تەلەپ قىلىشقا بولىدۇ. پۇل مۇئامىلىسى ئورگانلىرىدىكى خادىملارنىڭ بۇنى رەت قىلىشىغا يول قويۇلمايدۇ" دەپ ئېنىق كۆرسىتىلگەن.

كورىيە بىلەن جۇڭگونىڭ مائارىپىدىن سېلىشتۇرما 187

كورىيە هۆكۈمىتىنىڭ ئارقىدا قالغان رايونلار بىلەن تەرەققىي تاپقان رايونلاردىكى مائارىپقا سالىدىغان مەبلىغىدىمۇ تەڭپۇڭسىزلىق مەۋجۇت. لېكىن، بۇ تەڭپۇڭسىزلىق جۇڭگودىكىگە ھەرگىز ئوخشىمايدۇ. كورىيىدە تولۇقسىز ئوتتۇرا مەكتەپ مەجبۇرىيەت مائارىپىنى يولغا قويۇشتا، ھەقسىز مائارىپنىڭ دائىرىسى يىراق سەھرا ۋە تاغلىق رايونلاردىن شەھەرلەرگە تەدرىجىي كېڭەيتىلىدىغانلىقى ئېنىق بېكىتىلگەنلىكى ئۈچۈن، مائارىپ مەبلىغى ئالدى بىلەن ئارقىدا قالغان رايونلارغا سېلىنىدۇ.

كورىيە يېزىلار مەسىلىسىنى قانداق ھەل قىلدى؟ 203

كورىيىنىڭ يېڭى يېزا قۇرۇش ھەرىكىتى يەككە دېھقانچىلىق تۈزۈمى ئاساسىدا ئېلىپ بېرىلغان . بۇ ھەرىكەت گەرچە ناھايىتى داغدۇغىلىق قانات يايدۇرۇلغان بولسىمۇ، لېكىن، ئۇ دېھقانلارنىڭ ئىگىدارلىق هوقۇقىغا قىلچە دەخلى- تەرۇز يەتكۈزمىدى؛ جۈملىدىن، يەرلەر يەنىلا دېھقانلارنىڭ شەخسىي مۈلكى سۈپىتىدە قېلىۋەردى؛ ئىشلەپچىقىرىش هوقۇقى يەنىلا دېھقانلارنىڭ ئىلكىدە تۇرىۋەردى. دېھقانلار بۇ ھەرىكەتكە هۆكۈمەتنىڭ زورى بىلەن ئەمەس، بەلكى بىرىنچىدىن ئۇنىڭ پايدىسىنى كۆرگەنلىكى، ئىككىنچىدىن هۆكۈمەتنىڭ چاقىرىقىغا ئاۋاز قوشۇشقا ئادەتلەنگەنلىكى ئۈچۈن ئاكتىپ ماسلاشتى. دېمەك، بۇ ھەرىكەت كورىيىدە "يېڭى يېزا قۇرۇش ھەرىكىتى"دەپ ئاتالدى.

يېگانە ئارالنىڭ شان ـ شەرىپى 228

خۇۋڭ چۇنچى ئىسىملىك بىرەيلەن بىر تال مىلتىققا تايىنىپ يېگانە ئارالنى ئۆزى يالغۇز توپتوغرا ئۈچ يىل سەككىز ئاي قوغدىدى. ئۇنىڭ كۈندىلىك خاتىرىسىگە ئاشۇ چاغلاردا ياپونىيىنىڭ پاراخوت ۋە بېلىقچى كېمىلىرى بىلەن سانسىز قېتىم تۇتۇشقانلىقى يېزىلغانىدى. 1956 ـ يىلىغا كەلگەندە، كورىيە ھۆكۈمىتى ئۇرۇش بىسەرەمجانلىقىدىن قۇتۇلۇپ، ھېلىقى ئارالغا دېڭىز مۇھاپىزەتچى ساقچىلىرى ئەۋەتتى. بۇنىڭ بىلەن خۇۋڭ چۇنچىنىڭ "ۋەتەن تۇپرىقىنى قوغداش"تەك مۇقەددەس بۇرچى تاماملانغان بولدى. كورىيە ھۆكۈمىتى ئۇنىڭغا ئوردېن تاقاپ، ئۇنىڭ ۋەتەنپەرۋەرلىكىنى تەقدىرلىدى.

"كورىيە مودىسى"نىڭ سىرى 233

كورىيە كىنولىرىدا كىشىلەر ئارىسىدىكى مېھىر ـ مۇھەببەت، ئاجىزلارغا بولغان رەھىم ـ شەپقەت ياكى جەمئىيەتكە ئۆزىنى ئاتاش ئىدىيىسى تەشەببۇس قىلىنىدۇ؛ كورىيانلارنىڭ مەدەنىيىتى ۋە مىللەت روھىنى گەۋدىلەندۈرۈشكە ئىنتايىن ئەھمىيەت بېرىلىدۇ. مىسالەن، «تەگرى قوشقان بىر جۈپلەر» ناملىق كىنو فىلىمى ناھايىتى ھەيۋەتلىك ئىشلەنگەن بولۇپ، ئۇنىڭدىكى پىكىر ۋە چىرايلىق كۆرۈنۈشلەر ئادەمنى ئىختىيارسىز مەھلىيا قىلىدۇ. بۇ گەرچە مۇھەببەت كىنوسى بولسىمۇ، لېكىن، ئۇنىڭدا شەرقلىقلەرگە خاس ھېس ـ تۇيغۇ ناھايىتى يۇقىرى بەدىئىي ماھارەت بىلەن ئىپادىلەنگەن.

سېئۇل خاتىرىلىرى 250

كورىيىدە ئاپتوموبىل ناھايىتى كۆپ بولغاچقا، كوچا ـ كويلارنىڭ ھەممىسىدە ئاپتوموبىل خۇددى دەريادەك ئېقىپ تۇرىدىكەن. لېكىن، شوپۇرلار ئېزىپ ـ تېزىپ قائىدىنى بۇزمايدىكەن؛ كوچىلاردا ماشىنا تىقىلىپ قالىدىغان ئىشلار ناھايىتى ئاز ئۇچرايدىكەن. لېكىن، جۇڭگوغا قايتىپ كېلىپ، ئىككى كۈن ئىچىدە شوپۇرلارنىڭ

此为试读，需要完整PDF请访问：www.ertongbook.com

قىزىل چىراغنى بۆسۇپ ئۆتكەنلىكىنى تۆت قېتىم ئۇچراتتىم. ئۇلارنىڭ بىرى مەن ئولتۇرغان تاكسى ئىدى. تاكسى شوپۇرى بازار يېرىمگە يېتىپ كەلگۈچە نۇرغۇن قېتىم يول تالاشتى، باشقىلارنىڭ يولىغا بۆسۇپ كىرىۋالدى، ھەتتا قائىدىنى بۇزۇپ يولدا ماشىنىنى قايدۇردى.

يەنە شۇ ھاجەتخانىنىڭ گېپى(خاتىمە ئورنىدا) 260

ھاجەتخانا ــ ناھايىتى جىق ئەزۋەيلەنگەن تېما. ئۇ ھەقتە چەت ئەللىكلەرمۇ سۆزلىگەن، بىزمۇ سۆزلىگەن، باشقا ئەللەرنى كۆرۈپ باققان جۇڭگولۇقلار تېخىمۇ كۆپ سۆزلىگەن. مەلۇم مەنىدىن ئالغاندا، بىزدە «سېلىشتۇرما ھاجەتخانىشۇناسلىقى» بارلىققا كەلدى، دېسەك مېنىڭچە ئارتۇق كەتمەس. قىسقىسى، ھاجەتخانا جۇڭگو ۋە چەت ئەل مەدەنىيەتلىرىنى سېلىشتۇرۇشتا قوللىنىلىدىغان بىر تۈرلۈك بەلگە ئايلىنىپ قالدى. جۈملىدىن بەزىلەر ئەتىگەنلىكى ھاجەتخانىغا كىرىش ئۈچۈن ئۆچىرەت ساقلىغاچ مۇڭدىشىۋاتقان بېيجىڭلىقلارنىڭ گەپلىرىدىن شەرقلىقلەرنىڭ كۈندىلىك تۇرمۇش ئۈنتكىسىنى پەرەز قىلسا، بەزىلەر جۇڭگودىكى ئاممىۋى ھاجەتخانىلارنىڭ داغدام ئوچۇق تۈرىدىغان ئىشىكلىرىدىن جۇڭگولۇقلارنىڭ "كوللېكتىۋزملىق ئېڭى"نى كۆرۈپ يەتتى؛ يەنە بەزىلەر جۇڭگو ۋە چەت ئەل ھاجەتخانىلىرىنىڭ تاشقى كۆرۈنۈشىدىن جۇڭگو ۋە چەت ئەل مەدەنىيەتلىرىنىڭ ئىپادىلىنىش شەكلى ۋە ئەمەلىي ئىستېمالى جەھەتتىكى پەرقلىرىنى بىلىۋالدى. دېمەك، ھاجەتخانىنى بىر مىللەتنىڭ مىللەت خاسلىقىنى نامايان قىلىدىغان ئەڭ يارقىن بەلگە دېسەكمۇ ئارتۇق كەتمەس، ئېھتىمال. ھاسىلىي كالام: جۇڭگو مەدەنىيىتىدىكى "كېسەل"نى سەللىمازا ساقايتىپ، جۇڭگولۇقلارنىڭ "مىللەت خاسلىقى"نى راۋۇرۇس ئوڭلىغاندىلا، جۇڭگو ھاجەتخانىلىرىدىكى سېسىقچىلىقنى ئۈزۈل-كېسىل يوقاتقىلى بولىدۇ.

ياپونىيەدىن ئۆگىنىمىزمۇ ياكى كورىيەدىنمۇ؟

(مۇقەددىمە ئورنىدا)

ئۆزگىچە ياپونلار

ئاسىيانىڭ شەرقىي دېڭىز قىرغىقىغا پار كېمىلىرى بىلەن يېتىپ كەلگەن ئەجنەبىيلەر مۇنداق ئىككى ئىشقا ھەيران قالغانىدى: بىرى، رىۋايەتلەردىكى قۇدرەتلىك جۇڭگو ئىمپېرىيىسى بىر پەشۋاغا يارىمىدى. يەنە بىرى، ياپونلار كرىزىس ئالدىدا ئۆزلىرىنىڭ ئاقىلانىلىكى ۋە چېچەنلىكىنى نامايان قىلدى.

ئەجنەبىيلەرنىڭ ھەيۋىسىگە دۇنيادا ھېچقانداق دۆلەت ياپونىيەدەك تېز ۋە ئۇتۇقلۇق ئىنكاس قايتۇرالمىغانىدى. ياپونلار غەربتىن پۈتكۈل زېھنى بىلەن ئۆگىنىش ئارقىلىق، قىسقىغىنا 40 يىل ئىچىدە ئالىقانچىلىك ئارالنى دۇنياۋى قۇدرەتلىك ئەلگە ئايلاندۇردى. ھالبۇكى بۈيۈك جۇڭگو ئىمپېرىيىسى بولسا مەغلۇبىيەت پاتقىقىغا چوڭقۇر پېتىپ كەتكەچكە، ئۆزىنى ئوڭشاش يولىدا ئوڭۇشسىزلىق ۋە دىشۋارچىلىقلارنى يەتكۈچە تارتىپ تاكى 100 نەچچە يىلدىن كېيىن يەنى 1949- يىلى ئاندىن سىياسىي جەھەتتىكى مالىمانچىلىقلاردىن قۇتۇلغان بولسىمۇ، لېكىن دەسلەپكى سانائەتلەشتۈرۈش دەۋرىدىلا تۇرۇپ قالدى.

جۇملىدىن ياپونىيىنىڭ مۇۋەپپەقىيىتى بىلەن جۇڭگونىڭ مەغلۇبىيىتى كۈچلۈك سېلىشتۇرما بولدى- دە، بۇنىڭ بىلەن ياپونىيەدىن ئۆگىنىش جۇڭگولۇقلارنىڭ ئورتاق ئېڭىغا ئايلاندى. يەنى 1898- يىلى كاڭ يۇۋېي ياپونلار بىلەن جۇڭگولۇقلارنىڭ يېزىقى ئوخشاش، ئىرقى ئوخشاش، ئىككى ئەلنىڭ كونكرېت ئەھۋالىمۇ ئوخشىشىپ كېتىدۇ، شۇڭا ياپونلار قىلالىغان ئىشلار جۇڭگولۇقلارنىڭمۇ

قولىدىن كېلىدۇ، دەپ قارىغاچقا گۇاڭشۇ خانغا "قانۇن ئۆزگەرتىشتە ياپونلارنىڭكىدىن ئۆزگىچە يول تۇتۇشقا بولمايدۇ؛ شۇڭا خاندانلىقىمىزنىڭ قانۇنىدا پۈتۈنلەي ياپونلاردىن ئەندىزە ئالماق كېرەكتۇر" دېگەن تەكلىپنى بەردى. 1907 ـ يىلى ياپونىيىگە ئەلچىلىككە چىققان ۋەزىر دا شومۇ گۇاڭشۇنىڭ "رەقىب"ى سىشىغا "ئىلىمىزنىڭ ئىشلىرىنى ئوڭلىماق زۆرۈردۇر. باشقا ئەللەرمۇ بىر-بىرىدىن ئۆرنەك ئالىدىكەن. شۇڭا بىز ياپونلاردىن ئۈلگە ئالساق، كۆپ ھەرەج تارتمايلا زەپەر قۇچالىشىمىزدا گەپ يوق" دەپ ئەقىل كۆرسەتتى. سۈن جۇڭشەن ياپونىيىنىڭ يوكوخاما شەھىرىدە چېچىنى كېسىۋېتىپ، ئۆزىگە ياپونچە ئىسىم قويدى ۋە ئۇچىسىغا ياپونلار تىككەن كاستۇم-بۇرۇلكىنى كىيىپ، جۇڭگونىمۇ ياپونىيىدەك قۇدرەت تاپقۇزۇشقا قەسەم ئىچتى. جۇڭگو ئىشىكىنى سىرتقا ئېچىۋەتكەن 20 ـ ئەسىرنىڭ 80 ـ يىللىرىغا كەلگەندە، ياپونىيىنىڭ ئىقتىسادىي قۇرۇلۇش تەجرىبىلىرىنى تونۇشتۇرۇپ جۇڭگولۇقلارنى ياپونلاردىن ئۆگىنىشكە دەۋەت قىلىدىغان كىتابلار يېغىپ كەتتى. بۇنىڭ بىلەن ياپونىيە يەنە بىر قېتىم جۇڭگو ئىسلاھاتىنىڭ كوزۇر ئۈلگىسىگە ئايلاندى.

ۋەھالەنكى، 100 يىلدىن بۇيانقى ياپونلاردىن ئۆگىنىش ھەرىكىتىنىڭ نەتىجىسىدىن جۇڭگولۇقلار بەكمۇ ئۈمىدسىزلەندى. جۈملىدىن كاڭ يۇۋېينىڭ قانۇن ئۆزگەرتىشى ھەش- پەش دېگۈچە مەغلۇپ بولۇپ كەتتى. چۈنكى ئۇ ھەرىكەت گۇاڭشۇ خاننىڭ 100 نەچچە پارچە پەرمان چۈشۈرۈشىگە تۈرتكە بولغاندىن باشقا، جۇڭگو جەمئىيىتىنى قىلچە ئۆزگەرتەلمىدى. ۋالىدە خان سىشى ئاساسىي قانۇن تۈزغۈزۈش ئىشىدا ياپونىيىنى دوراپ بېقىۋىدى، غازنى دوراپ ماڭىمەن دەپ ئۆردەكنىڭ چاترىقى يىرىلىپتۇ، دېگەندەك ئاقىۋەت كېلىپ چىقتى. ياپونىيىنى ئۈلگە قىلىپ باققان سۈن جۇڭشەن بىلەن جياڭ جيېشىمۇ ئاخىرقى ھېسابتا جۇڭگونى بىرلىككە كەلگەن قۇدرەتلىك دۆلەتكە ئايلاندۇرالمىدى. جۇڭگو پەقەت ئىسلاھات ئېلىپ بېرىپ، ئىشىكنى

سىرتقا ئېچىۋەتكەندىن كېيىنلا ئاندىن جۇڭگونىڭ دۆلەت ئەھۋالىغا باب كېلىدىغان تەرەققىيات يولىنى تاپتى. بۇ يول غەرب ئەللىرىنىڭ ئىلغار تەجرىبىلىرىدىن ئۆرنەك ئېلىشنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ، ئەلۋەتتە.

دېمەك، يۇقىرىقىدەك شېرىن ئارزۇ- ئىستەككە مۇخالىپ ئاقىۋەتلەر، ياپونىيە تەجرىبىسىنى جۇڭگوغا شۇ پېتى كۆچۈرۈپ كېلىشنىڭ ئاقمايدىغان ئىش ئىكەنلىكىنى ئىسپاتلىدى.

بۇنىڭ سەۋەبى دەل جۇڭگو بىلەن ياپونىيىنىڭ شەرت- شارائىتى ئوخشىمايدىغان دۆلەتلەردىن بولغانلىقىدا.

لېكىن، جۇڭگولۇقلار ياپونىيىنى ”يېزىقى ۋە ئىرقى ئوخشاش، يېقىن قوشنىلار“ دەپلا قارايدۇ. دۇرۇس، ھەربىر جۇڭگولۇق ياپونىيىنىڭ ئىلگىرى جۇڭگونى ئۇستاز تۇتقانلىقىنى، جۇملىدىن جۇڭگونىڭ چاڭئەن شەھىرىگە ئەلچىلەرنى ئەۋەتىپ، «تۆت كىتاب، بەش دەستۇر»، «ئۈچ پادىشاھلىق تەزكىرىسى»نى ئېلىپ كەتكەنلىكىنى ئوبدان بىلىدۇ. شۇڭا 100 نەچچە يىل مابەينىدە جۇڭگولۇقلار”جۇڭگو بىلەن ياپونىيىنىڭ دۆلەت ئەھۋالى ئوخشىشىپ كېتىدۇ؛ شۇڭا ياپونىيىنىڭ تەجرىبىلىرىنى ئۆگىنىش ئاسانغا چۈشىدۇ“دېگەن خاتا تونۇشتا بولۇپ كەلدى.

بۇ خاتا تونۇشلا ئەمەس، ئۇچىغا چىققان بىمەنىلىك ئىدى.

چۈنكى ياپونلار دۇنيادىكى ھېچقانداق مىللەتكە ئوخشىمايدىغان پەۋقۇلئاددە مىللەت. ئۇنىڭ ئۈستىگە ياپونلاردىكى بۇ خىل ئۆزگىچىلىككە تەبىر بېرىشمۇ ناھايىتى قىيىن. بۇ ھەقتە بېنېدىكت: ”ئامېرىكىنىڭ جان- جەھلى بىلەن ئېلىشىپ باققان دۈشمەنلىرى ئىچىدە ياپونلار خۇلق- مىجەزىنى بىلگىلى بولمايدىغان بىر خەق“ دېگەنىدى. لى گۇاڭياۋمۇ: ”ياپونىيە ئادەتتىكى دۆلەت ئەمەس، ئۇ بىر پەۋقۇلئاددە دۇنيا. شۇڭا بۇ نۇقتىنى ئەستە تۇتماي بولمايدۇ“ دەپ گەپنىڭ ئوچۇقىنى ئېيتقانىدى.

ئەمەلىيەتتە، ياپونىيىنىڭ جەمئىيەت قۇرۇلمىسى جۇڭگونىڭكىگە

ئەمەس، بەلكى غەرب ئەللىرىنىڭكىگە ئوخشايدۇ. ئالايلۇق، بيۇروكرات ھۆكۈمرانلىق يولغا قويۇلغان قەدىمكى جۇڭگودا جاھاننىڭ ھەننىۋاسى پادىشاھنىڭ شەخسىي مۈلكى ھېسابلىناتتى. ھالبۇكى، ياپونىيىدە بولسا غەربنىڭ زېمىندارلار تۈزۈمىگە ئوخشاپراق كېتىدىغان تۈزۈلمە يولغا قويۇلغانىدى. ياپونىيىنىڭ تۈنجى ئوغۇل مىراسخورلۇق تۈزۈمى، ۋارىسلىق دەرىجىسى تۈزۈمى، ھوقۇقنى تېننوغا(ياپونىيە تەڭرىقۇتى — تەرجىماندىن) ۋە خاندانلىق مەھكىمىسىگە مەركەزلەشتۈرۈش تۈزۈمى، ساموُرايلار تۈزۈمى قاتارلىق ئالاھىدىلىكلىرى يېقىن قوشنىسى جۇڭگونىڭكىگە ئەمەس، بەلكى ياۋروپا- ئاسىيا قۇرۇقلۇقىنىڭ يەنە بىر چېتىگە جايلاشقان فېئودالىق دەۋردىكى غەربىي ياۋروپانىڭكىگە قويۇپ قويغاندەك ئوخشايتتى.

گەپنى ئۇدۇللا دېسەك، قەدىمكى جۇڭگودا ھەرقانداق ھوقۇق پادىشاھقا مەنسۇپ بولغاچقا، ئۇنىڭ دېگىنى دېگەن، ئەتكىنى ئەتكەنىدى. ئەمما ياپونىيىدە بولسا ھەرقانداق قارار ۋەزىر- ۋۇزرالارنىڭ ئورتاق كېڭىشىشى ئاساسىدا چىقىرىلاتتى. ياپونىيىدە تېننو شاھ "ئەڭ ئالىي ھوقۇقنىڭ ئىگىسى" دېيىلگىنى بىلەن، ئەمەلىيەتتە ئۇ ھەتتا قورساق تويغۇزۇشتىمۇ باشقىلارنىڭ ئاغزىغا قارايدىغان قارانچۇق بىچارە ئىدى. رېسچائۇرنىڭ «ياپونلار» ناملىق كىتابىدا ئېيتىلىشىچە، ياپونىيىنىڭ قايسى بىر دەۋردىكى تېننو شاھى يوقسۇزلۇقتىن ھەتتا ھۆسنخەتلىرىنى خۇپىيانە ئاچىقىپ سېتىشقا مەجبۇر بولغانىكەن.

كۇڭزىچىلىققىلا بەيئەت قىلىنىدىغان جۇڭگودا ئىدىيىۋى مۇستەبىتلىك يۈرگۈزۈلىدىغانلىقى ئۈچۈن، كۇڭزى ئىدىيىسى ھەرقانداق پۇقرانى تىزگىنلەپ تۇرىدىغان ئۆزگەرمەس قاتمال ئەقىدىگە ئايلانغانىدى. ئەمما ياپونىيىدە بولسا ھۆكۈمدارلار قاتلىمى سانىلىدىغان خاندانلىق مەھكىمىسى ساموُرايلىرى ھەقىقىي ئىدراكچىلاردىن بولۇپ، زىيالىيلار ئاساسەن ئەقىلچى ۋە ياردەمچى ئەمەلدارلىق رولىنى ئوينايتتى؛ شۇڭا پۈتكۈل جەمئىيەتتە ئەمەلىيەتكە ئېتىبار بېرىلەتتى.

ئەپيۇن ئۇرۇشىدىن كېيىن ۋېي يۈەن «چەت ئەل جۇغراپىيىسى» دېگەن كىتابنى يېزىپ، چەت ئەللەرنىڭ ئەھۋالىنى تونۇشتۇرغانىدى. لېكىن جۇڭگودىكى زىيالىيلار بىلەن بيۇروكراتلار بۇ كىتابنى پەرۋايىغا ئالماي چۆرۈۋەتتى، شۇنىڭ بىلەن بۇ كىتاب جۇڭگو زېمىنىدىن يوقالدى. ئەمما ياپونلار بولسا بۇ كىتابنى تۇتىيا بىلىپ، قايتا- قايتا نەشر قىلدى.

جۇڭگودا قەدىمدىن تارتىپلا "باللىق ئۆي بازار، بالىسىز ئۆي مازار" دەيدىغان ئىدىيىگە بەيئەت قىلىنىپ كەلدى. لېكىن ياپونىيە مالتۇسنىڭ نوپۇس تەلىماتى دۇنياغا كېلىشتىن بۇرۇنلا نوپۇسقا چەك قويغانىدى. جۇڭگولۇقلار ئادەتتە ئائىلىگە ھەددىدىن زىيادە ئەھمىيەت بېرىدۇ، لېكىن ياپونلار بولسا كوللېكتىپقا ساداقەت كۆرسىتىشنى ھەممىدىن ئەلا بىلىدۇ.

جۇڭگونىڭ نەچچە مىڭ يىلدىن بۇيانقى ناتۇرال دېھقانچىلىق ئىگىلىكى سىياسىي تۈزۈمنى بەكمۇ قاتماللاشتۇرۇۋەتتى. بۇنىڭ بىلەن بيۇروكراتلار تۆرىنىڭ كاللىسىنى ئىگىلىۋېلىپ، سودىگەرلەرنى كالاچ بازىرىدا قالدۇرۇۋەردى. قەدىمكى ياپونىيىدە تاۋار ئىگىلىكى خېلى تەرەققىي تاپقان؛ شۇڭا سودىگەرلەر ئىقتىسادىي جەھەتتە ھەتتا بەگلەرنى كونترول قىلىپ ھاكىمىيەت ئىشلىرىغىمۇ ئارىلىشالايتتى. يەنە كېلىپ ياپونىيە مېيجى يېڭىلىقىقا كۆچۈش ھەرىكىتى مەزگىلى(مىلادى 1868- يىلى)دىلا ئىگىلىك تېپىنى يېڭىلاپ بولغانىدى. ھالبۇكى ئېلىمىزدە بولسا ناتۇرال دېھقانچىلىق ئىگىلىكىنىڭ ئاسارىتى تاكى بۈگۈنگىچە ساقلانماقتا.

… …

دېمەك، ياپونىيىنىڭ زامانىۋىلاشتۇرۇش يولىدا تەمتىرىمەي يۈگۈرەلىشى، ئۇنىڭ يۇقىرىقىدەك ئۆزگىچىلىكلىرى بىلەن زىچ مۇناسىۋەتلىك. چۈنكى قەدىمكى ياپونىيىنىڭ جەمئىيەت قۇرۇلمىسى زامانىۋىلىشىشتىن ئىلگىرىكى غەربىي ياۋروپانىڭكىگە ئوخشاپ كېتىدىغان بولغاچقا، ئۇ زامانىۋىلىقىقا يۈزلىنىشتە جۇڭگوغا ئوخشاش

此为试读,需要完整PDF请访问: www.ertongbook.com